

Η υποβάθμιση και καταστροφή του περιβάλλοντος, τόσο σε τοπική όσο και σε πλανητική κλίμακα, προκαλεί τα τελευταία χρόνια σημαντικές ανησυχίες, αφού εκφράζονται φόβοι ότι μπορεί να οδηγήσουν σε διακρατικές και ενδοκρατικές συγκρούσεις ή να συμβάλουν στην όξυνση των ήδη υπαρχουσών διενέξεων. Τα περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία θα επηρεάσουν σημαντικά τη διαμόρφωση του οικονομικού, κοινωνικού και, εντέλει, πολιτικού χάρτη του κόσμου, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων:

- Την αύξηση του παγκοσμίου πληθυσμού, ο οποίος θα ξεπεράσει τα 8 δισεκατομμύρια εντός του 2025, ενώ εκτιμάται ότι θα σταθεροποιηθεί γύρω στα 10-11 δισεκατομμύρια.

- Την αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας (κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, με προεξάρχουσες την Κίνα και την Ινδία). Πάντως σήμερα ο Βορράς, με το 1/4 του παγκοσμίου πληθυσμού, καταναλώνει περισσότερα από τα 3/4 της παγκόσμιας παραγωγής αγαθών. Οι ΗΠΑ, με το 4% του παγκοσμίου πληθυσμού, καταναλώνουν το 1/4 της παγκόσμιας παραγωγής πετρελαίου, ενώ η κατά κεφαλήν ενεργειακή κατανάλωση στη Β. Αμερική είναι 20 φορές υψηλότερη από ό,τι στην Ινδία και 80 φορές από ό,τι στην υποσαχарική Αφρική.

- Τη ρύπανση των θαλασσών και των ωκεανών.

- Την καταστροφή του στρώματος του όζοντος, με άγνωστες ακόμη συνέπειες τόσο για τον ανθρώπινο πληθυσμό όσο και για την πανίδα και χλωρίδα.

- Την αλλαγή κλίματος ως αποτέλεσμα της σταδιακής θέρμανσης του πλανήτη («φαινόμενο του θερμοκηπίου»), η οποία μπορεί να προκαλέσει μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών αλλά και μακροπρόθεσμες ανακατατάξεις στην παγκόσμια ιεραρχία ισχύος (ως αποτέλεσμα της αλλαγής κλίματος σε συγκεκριμένες περιοχές).

- Την καταστροφή των τροπικών δασών: Κάθε χρόνο χάνονται περίπου 20 εκατομμύρια εκτάρια τροπικών δασών από μια συνολική έκταση 1,2 δισ. εκταρίων. Με τους σημερινούς ρυθμούς ως το 2025 όλα τα εναπομείναντα τροπικά δάση στην Κεντρική και Νότια Αμερική, καθώς και στη Νότια και Νοτιοανατολική Ασία, θα έχουν καταστραφεί και θα έχει απομείνει μέρος των δασών στη Βραζιλία και στο Ζαΐρ.

- Τη μείωση της βιοποικιλότητας, φαινόμενου που συνδέεται άμεσα με την καταστροφή των τροπικών δασών.

- Τη μείωση της καλλιεργήσιμης γης.

- Την κατά τόπους μείωση των αλιευτικών αποθεμάτων που θα δημιουργήσει προβλήματα για μικρούς και μεσαίους αλιείς, καθώς και για ανθρώπους χαμηλών εισοδημάτων που στηρίζονται στο ψάρι ως πηγή πρωτεϊνών. Περισσότερο από το 90% των εμπορικών αλιευτικών ζωνών γνωρίζει υπέρμετρη εκμετάλλευση.

- Την εμφάνιση ή επιδείνωση ελλείψεων όσον αφορά τους υδατικούς πόρους. Η αυξανόμενη χρήση υδάτινων πόρων λόγω της γεωμετρικής αύξησης του πληθυσμού σε διάφορες περιοχές του πλανήτη και της αύξησης των αγροτικών και βιομηχανικών δραστηριοτήτων, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη αστικοποίηση αλλά και τη μόλυνση των αποθεμάτων νερού, οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια στην εμφάνιση σημαντικών ελλειμμάτων στα διαθέσιμα αποθέματα υδάτινων πόρων, οι οποίοι σε πολλές περιοχές ως σήμερα θεωρούνταν «δωρεάν αγαθό», με αποτέλεσμα τη συχνά αλόγιστη χρήση. Στη σύγχρονη εποχή το νερό αποτελεί σημαντικό παράγοντα αγροτικής και βιομηχανικής παραγωγής αλλά και μέσο επιβίωσης για πολλές κοινότητες, δίδοντας έτσι μια «στρατηγική διάσταση» στις διαμάχες ελέγχου των υδάτινων πόρων. Σε περιοχή χρονίας κρίσης, όπως η Μέση Ανατολή, οι υδάτινοι πόροι προσλαμβάνουν έναν συμβολικό χαρακτήρα που δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο τις προσπάθειες επί-

Ο θεσμός της HELECO

Χρόνο με το χρόνο οι υποχρεώσεις της χώρας στον τομέα του περιβάλλοντος στον ευρωπαϊκό και διεθνή περίγυρο αυξάνουν, ενώ τα περιβαλλοντικά κριτήρια χρηματοδοτήσεων έργων και δραστηριοτήτων αυστηροποιούνται. Η περιβαλλοντική ιστορία της χώρας μας έχει αρχίσει εδώ και πολλά χρόνια και έχει επηρεασθεί από τα αρνητικά της δημόσιας ζωής και πραγματικότητας όπως αγκυλώσεις στη Δημόσια Διοίκηση, ευκαιριακές συμπεριφορές του ιδιωτικού τομέα, ελλείμματα στην ενημέρωση των πολιτών, αστοχία κυβερνητικών παρεμβάσεων διαχρονικά, περιορισμένοι πόροι για περιβαλλοντική έρευνα, ανυπαρξία περιβαλλοντικού κινήματος κ.ά.

Το ΤΕΕ πριν από δώδεκα χρόνια θέλησε να παρέμβει στα περιβαλλοντικά δρώμενα της χώρας με τρόπο πρωτοποριακό για την εποχή και για τα ελληνικά δεδομένα, με τρόπο δηλαδή που όχι μόνο θα ανεδείκνυε τον ρόλο των μηχανικών αλλά και θα ενίσχυε το τεχνολογικό οπλοστάσιο των ελληνικών επιχειρήσεων και παραγωγών στο εσωτερικό, ενώ ταυτόχρονα θα προωθούσε τη διάδοση γνώσης, εμπειρίας και τεχνογνωσίας σε χώρες της περιοχής των Βαλκανίων, της Ν/Α Ευρώπης, των χωρών της Μεσογείου, του Ευξείνου Πόντου και άλλων αναπτυσσόμενων χωρών.

Η HELECO '05, η 5η Διεθνής Έκθεση και Συνέδριο για την Τεχνολογία Περιβάλλοντος, έρχεται σε μια εξαιρετικά επίκαιρη περίοδο κατά την οποία τα περιβαλλοντικά προβλήματα στον πλανήτη, αλλά και στη χώρα μας, εμφανίζονται με ασυνήθιστη οξύτητα, ευαισθητοποιούν την κοινή γνώμη, συνεγείρουν την επιστημονική κοινότητα, υ-

Τα παγκόσμια περιβαλλοντικά απαιτούν οικου

λυσης του προβλήματος.

Όλα τα ανωτέρω προβλήματα συνθέτουν την εικόνα μιας αλλαγής σε πλανητική κλίμακα και έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά:

- Προκαλούνται από τον άνθρωπο,

- είναι μεγάλης κλίμακας και έχουν μακροπρόθεσμες και σε πολλές περιπτώσεις μη αναστρέψιμες συνέπειες.

Βεβαίως η κρισιμότητα των διαφόρων προβλημάτων ποικίλλει και είναι ανάλογη και με την ταχύτητα με την οποία εκδηλώνεται το πρόβλημα.

Προς αναζήτηση οικουμενικών λύσεων

Οι διεθνείς σχέσεις σήμερα χαρακτηρίζονται από σταθερά αυξανόμενη αλληλεξάρτηση, απαιτώντας κοινές λύσεις σε κοινά προβλήματα. Το εύρος των περιβαλλοντικών προβλημάτων είναι τέτοιο έτσι ώστε μόνο μια παγκόσμια (ή τουλάχιστον περιφερειακή) προσέγγιση μπορεί να είναι αποτελεσματική. Βέβαια οι απαιτούμενες λύσεις θίγουν σε πολλές περιπτώσεις τα συμφέροντα κρατών ή σημαντικών ομάδων μέσα στα κράτη. Διαφορές στους εθνικούς στόχους, στις οικονομικές δομές και στα πολιτικά συστήματα, σε συνδυασμό με την απουσία ενός διεθνούς Οργανισμού επιβολής σε θέματα περιβάλλοντος, είναι ορισμένοι από τους παράγοντες που δυσχεραίνουν τη διεθνή συνεργασία στα προβλήματα αυτά.

και η HELECO '05

ποχρεώνουν τις κυβερνήσεις, αλλά και κάθε μορφή της εκτελεστικής εξουσίας και τους παραγωγούς, να σταθούν απέναντι στα προβλήματα, να συμφωνήσουν στις λύσεις, να λάβουν αποφάσεις και να δρομολογήσουν τις αναγκαίες δράσεις.

Στην κατεύθυνση αυτή, η διπλή ιδιότητα της HELECO '05 – έκθεση και συνέδριο – την καθιστά ως έναν εξαιρετικό «τόπο» συνάντησης όλων, ως χώρο ενημέρωσης και ζύμωσης όλων των πλευρών, που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα με τα ζητήματα του περιβάλλοντος: τα μείζονα και τα μικρά, τα καθημερινά.

Η εφετινή αυτή διεθνής εκδήλωση του TEE, είναι η πλέον εμπλουτισμένη σε θεματογραφία, σε σχέση με κάθε προηγούμενη διοργάνωση και το γεγονός αυτό αποτυπώνεται, κυρίως, στο συνεδριακό μέρος, στο οποίο εκτός από τις 15 συνεδρίες αφιερωμένες σε βασικά θέματα, περιλαμβάνονται 14 παράλληλες εκδηλώσεις (στρογγυλά τραπέζια και ειδικές συζητήσεις), στις οποίες μετέχουν εξέχοντες επιστήμονες από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το νέο, απολύτως σύγχρονο εκθεσιακό και συνεδριακό κέντρο της HELEXPO (Λ. Κηφισίας, Μαρούσι) το οποίο ουσιαστικά εγκαινιάζεται με τη HELECO '05, προσφέρει το κατάλληλο «περιβάλλον» για την άρτια διοργάνωση αυτής της διεθνούς πρωτοβουλίας του TEE.

Με αφορμή τη διοργάνωση αυτή, το ΕΔ φιλοξενεί σήμερα μια σειρά από κείμενα, τα οποία θα πρέπει ο αναγνώστης να τα δει ως έναυσμα της πολύπλευρης συζήτησης που θα εξελιχθεί τις επόμενες ημέρες στο πλαίσιο της HELECO '05

λλοντικά προβλήματα μενικές λύσεις

Η επιστημονική πρόοδος και οι τεχνολογικές και οικονομικές δραστηριότητες της ανθρώπινης φυλής απειλούν όχι μόνο την οικολογική ισορροπία του πλανήτη αλλά και τη μελλοντική εξέλιξη και την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπινου πολιτισμού.

Το ενεργειακό πρόβλημα - σε συνδυασμό με το φαινόμενο του θερμοκηπίου - δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί από μεμονωμένα κράτη, όσο ισχυρά και αν είναι αυτά. Οι έως τώρα αντιδράσεις είναι δυστυχώς απογοητευ-

τικές για την έγκαιρη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού και του ενεργειακού προβλήματος (με το κρίσιμο ερώτημα: Πώς διαχειριζόμαστε την, αγνώστου διάρκειας, περίοδο ως την εποχή του υδρογόνου ή άλλων φιλικών προς το περιβάλλον πηγών ενέργειας). Υπάρχει ανάγκη για έναν λιγότερο ενεργοβόρο τρόπο ζωής, ειδάλλως θα πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για διαβίωση σε μια Ελλάδα, μια Ευρώπη και, εντέλει, έναν κόσμο με συχνότερα ακραία καιρικά φαινόμενα και δυσμενέστερες κλιματικές συνθήκες με όποιο κόστος αυτό συνεπάγεται σε πόρους αλλά και ανθρώπινες ζωές.

Όσον αφορά στη χώρα μας, πρόσφατη έκθεση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος αναφέρεται μεταξύ άλλων σε μεγαλύτερες περιόδους ξηρασίας, συχνότερες δασικές πυρκαγιές, μέση θερμοκρασία αυξημένης ως και 6,3 βαθμούς Κελσίου, μείωση των βροχοπτώσεων και των υδάτινων αποθεμάτων και μείωση ως και 30% της σοδειάς σιτηρών.

Το TEE για το περιβάλλον στην Ελλάδα

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει σημαντικές δυσχέρειες στη διαχείριση καθημερινών προβλημάτων περιβαλλοντικού χαρακτήρα, όπως η διάθεση των αποβλήτων ή η προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας. Ως προς το βαθμό συμμόρφωσής της στην κοινοτική νομοθεσία στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ελλάδα δεν είναι στην καλύτερη δυνατή θέση σε σχέση με άλλα κράτη - μέλη. Χρειάζεται να γίνει σοβαρή πρόοδος.

Το φυσικό περιβάλλον εξακολουθεί να μην κατέχει τη θέση που του αρμόζει στην πολιτική ατζέντα. Η πολυετία φαίνεται ότι αδυνατεί να αναγνωρίσει εμπράκτως το στρατηγικό πλεονέκτημα που μπορεί να είναι το φυσικό περιβάλλον για μια χώρα σαν τη δική μας. Τρανταχτό παράδειγμα οι προστατευόμενες περιοχές. Σε πολλές άλλες χώρες με αξιόλογη βιοποικιλότητα, όπως η δική μας, τα φυσικά αυτά πάρκα έχουν οργανωθεί και λειτουργούν αποτελεσματικά, διατηρώντας τη φύση ζωντανή, αλλά και αποτελώντας έναν σημαντικό μοχλό τοπικής ανάπτυξης. Στην Ελλάδα, λοιπόν, μέσα στο χρόνο που πέρασε, το υποτυπώδες σύστημα διαχείρισης, που ασθμαίνοντας είχε δημιουργηθεί για τις προστατευόμενες περιοχές, ουσιαστικά κατέρρευσε. Περιοχές πανευρωπαϊκής σημασίας, όπως η Ζάκυνθος, η Λίμνη Κορώνειας, η Πίνδος, αφέθηκαν χωρίς στοιχειώδεις όρους διαχείρισης, χωρίς πόρους, χωρίς φύλαξη.

Είμαστε η μόνη χώρα στην ΕΕ χωρίς **κεντρικό χωροταξικό σχεδιασμό** και **Κτηματολόγιο**. Η πολιτική γης παραμένει κρίσιμο προεκλογικό

(συνέχεια στη σελ. 24)

(συνέχεια από σελ. 13)

χαρτί – έτσι στο έτος εκλογών που διανύσαμε, το γενικό χωροταξικό σχέδιο παρέμεινε στα συρτάρια του ΥΠΕΧΩΔΕ και δεν προωθήθηκε ως νόμος στη Βουλή. Σαν να μην έφτανε αυτό, ψηφίστηκε και νέος νόμος για τα δάση, άκρως περιβαλλοντοκτόνος και κατά πάσα πιθανότητα αντισυνταγματικός. Η νέα κυβέρνηση που τον είχε καταψηφίσει ως αντιπολίτευση και είχε υποσχεθεί μέσα στη Βουλή την κατάργησή του, προχωρεί τώρα στην εφαρμογή του.

Το περιβάλλον συνεχίζουμε να το βλέπουμε αποσπασματικά και να μην το έχουμε ενσωματώσει στους κρίσιμους παραγωγικούς τομείς και θέματα. Στην περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ κεντρικό στοιχείο και ταυτόχρονα πρόκληση αποτελεί η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις άλλες πολιτικές, καθώς όλες σχεδόν οι πολιτικές έχουν επίδραση στο περιβάλλον και για τον λόγο αυτόν θα πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να προλαμβάνονται οι αρνητικές επιπτώσεις. Η τήρηση αυτής της αρχής δεν είναι εύκολη υπόθεση, καθώς πολλές φορές χρειάζεται να γίνουν δύσκολες πολιτικές επιλογές και συμβιβασμοί μεταξύ συγκρουόμενων συμφερόντων. Υπάρχουν ωστόσο και πολιτικές - «αντίδοτα» στις δυσχέρειες και είναι οι πολιτικές που προωθούν τη διαφάνεια, τη συμμετοχή του πολίτη στη λήψη αποφάσεων, την εκτεταμένη διαβούλευση μεταξύ των ενδιαφερομένων.

Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων άφησε στη χώρα και ιδιαίτερα στην Αττική και τις Ολυμπιακές πόλεις (Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Πάτρα, Βόλο) ένα κεφάλαιο το οποίο πρέπει να αξιοποιηθεί προς όφελος της ελληνικής κοινωνίας. Η αξιοποίηση των «Ολυμπιακών Ακινήτων» - πρόκειται για ένα χαρτοφυλάκιο ακινήτων για την κατασκευή του οποίου δαπανήθηκαν 1 δισ. ευρώ χωρίς να συνηγορείται το κόστος γης- τα

οποία αποτελούν **δημόσια περιουσία**, πρέπει να γίνει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, προκειμένου να προωθηθεί ο πολιτισμός, ο τουρισμός και η τοπική ανάπτυξη των περιοχών όπου αυτά βρίσκονται. Για τις εγκαταστάσεις αυτές, ωστόσο, ελλοχεύει ο κίνδυνος από μοχλοί οικονομικής ανάπτυξης και τοπικής αναβάθμισης που μπορούν να είναι, να μετατραπούν σε πηγές αιμορραγίας του κρατικού προϋπολογισμού, αν δεν γίνουν γρήγορα οι σωστές κινήσεις. Ορισμένες εγκαταστάσεις απαιτούν αυξημένη προσοχή όπως για παράδειγμα το Κωπηλατοδρόμιο του Σχινιά ο χώρος του οποίου αν δεν προσεχθεί θα συμπαρασύρει και το συνολικό οικοσύστημα και τον βιότοπο σε παρακμή. Η βιωσιμότητα εν γένει των εγκαταστάσεων συνδέεται άμεσα και με την αναβάθμιση της περιοχής πέριξ αυτών. Δύο κρίσιμες περιοχές για την ποιότητα στην Αττική είναι ο χώρος του **Ελληνικού** και της περιοχής **«Γουδή»**. Και στις δύο περιπτώσεις πρέπει να διασφαλισθεί η μετατροπή τους σε μητροπολιτικά πάρκα σε μια Αθήνα που ασφυκτικά και η φέρουσα ικανότητά της για επιπλέον δραστηριότητες έχει ξεπερασθεί προ πολλού.

Αρνητικό ρεκόρ όσον αφορά τις συγκεντρώσεις **μικροσωματιδίων (PM10 και PM2,5)** στην ατμόσφαιρα κατέχει η Ελλάδα. Έξι ελληνικές πόλεις «φιγουράρουν» μέσα στην πρώτη δεκάδα των ευρωπαϊκών πόλεων, που τις περισσότερες ημέρες του χρόνου οι ρύποι των μικροσωματιδίων στην ατμόσφαιρά τους ξεπερνούν τα όρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα «πρωτεία» κατέχει η Θεσσαλονίκη, δεύτερη έρχεται η Αθήνα, ενώ ακολουθούν η Λάρισα και η Πάτρα στην τρίτη και τέταρτη θέση, αντίστοιχα. Στην όγδοη θέση βρίσκονται τα Ιωάννινα και στη δέκατη το Ηράκλειο. Είναι αναγκαία η παρέμβαση για την αντιμετώπιση του προβλήματος σε τομείς όπως αυτός των καυσίμων (ποιότητα, νοθεία), των συνθηκών κυκλοφορίας, των συνθηκών λειτουργίας των κινητήρων των αυτοκινήτων, των

διαφόρων παραγωγικών δραστηριοτήτων στον αστικό ιστό κ.ά.

Ο εφιάλτης με τα σκουπίδια θα συνεχίζεται ως την άνοιξη του 2006. Ο μοναδικός Χώρος Υγειονομικής Ταφής (ΧΥΤΑ) στα Ανω Λιόσια, όπου καταλήγουν καθημερινά 5.500 τόνοι απορριμμάτων, έχει διάρκεια ζωής έως τον ερχόμενο Απρίλιο, ενώ οι υποδομές για τις νέες εγκαταστάσεις στη γειτονική Φυλή -ακόμη και αν ξεκινήσουν αύριο οι διαδικασίες- θα χρειαστούν τουλάχιστον 18 μήνες. Αν δεν υπάρξουν κυβερνητικές πρωτοβουλίες, το πρόγραμμα διαχείρισης των απορριμμάτων, που με πολιτικό κόστος θεσμοθέτησε η προηγούμενη κυβέρνηση, θα πεταχθεί στα... σκουπίδια και η πρωτεύουσα θα παραμείνει όμηρος του μοναδικού ΧΥΤΑ και έρμαιο των 24 τριτοκοσμικών χωματερών που χρησιμοποιούν οι δήμοι της ανατολικής Αττικής.

Περιβάλλον και απασχόληση

Η απασχόληση κερδίζει από τη δράση και την εφαρμογή πολιτικών στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος, σύμφωνα και με τη διεθνή εμπειρία σε τομείς όπως:

- η επεξεργασία των αποβλήτων (υγρών, επικινδύνων)
- ο έλεγχος της ατμοσφαιρικής ρύπανσης
- η ενέργεια (εξοικονόμηση ενέργειας, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)
- το πόσιμο νερό
- η διαχείριση των στερεών αποβλήτων και η ανακύκλωση
- η διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος
- διατήρηση και ανάπτυξη των αστικών περιοχών
- η οικολογική δόμηση
- η εφαρμογή περιβαλλοντικών τεχνολογιών με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος στην παραγωγή (HELECO '05)
- η περιβαλλοντική πιστοποίηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των υπηρεσιών (π.χ. EMAS, ISO 14000)
- η οικολογική πιστοποίηση των προϊόντων (π.χ. Eco Label) κ.ά.

Ένας σημαντικός αριθμός θέσεων εργασίας στον τομέα του περιβάλλοντος μπορεί να προκύψει από την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας ή την υιοθέτηση οικονομικών εργαλείων σε περιβαλλοντικούς τομείς.

Τομείς περιβαλλοντικής παρέμβασης με αντίκτυπο στην απασχόληση υπάρχουν πολλοί. Ενδεικτικά θα αναφερθούμε σε ορισμένους.

1. Η βιολογική γεωργία

Η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας πέραν του ότι θα συμβάλει στην προώθηση των πιστοποιημένων ελληνικών γεωργικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές, όπου η ποιότητα κρίνεται πλέον από την υγιεινή που η βιολογική γεωργία διασφαλίζει σε σχέση με τη συμβατική, έχει οφέλη και στην απασχόληση.

2. Ο οικότουρισμός

Ο περιβαλλοντικά συμβατός τουρισμός πρέπει να αποτελέσει για τη χώρα μας κύριο στόχο αφού η άκριτη «ανάλωση» του ελληνικού περιβάλλοντος οδηγεί και σε τουριστική παρακμή. Μερικές βασικές αρχές αυτού του είδους του τουρισμού είναι :

- ✓ Ορθολογική χρήση των πόρων.
- ✓ Η μείωση της υπερκατανάλωσης και της ποσότητας των αποβλήτων.
- ✓ Η διατήρηση της φυσικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ποικιλότητας.
- ✓ Η ένταξη του τουρισμού στο γενικότερο σχεδιασμό μιας περιοχής.
- ✓ Η υποστήριξη των τοπικών κοινωνιών.
- ✓ Η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών.
- ✓ Η εκπαίδευση του προσωπικού των τουριστικών υπηρεσιών.
- ✓ Η διαβούλευση με τους χρήστες και το κοινό ευρύτερα.

✓ Η υπεύθυνη τουριστική προβολή.

✓ Η έρευνα.

Όλοι αυτοί οι τομείς εφόσον ενεργοποιηθούν δημιουργούν απασχόληση.

3. Οι ήπιες μορφές ενέργειας

Σ' αυτόν τον τομέα η χώρα μας έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα. Η απασχόληση μπορεί να προκύψει :

1. Μέσω της ανάπτυξης της βιομηχανίας τεχνολογιών ήπιων μορφών ενέργειας (αιολική, ηλιακή, βιομάζα κλπ.).

2. Μέσω της διάδοσης της χρήσης αυτών των περιβαλλοντικά φιλικών μορφών ενέργειας με την ανάλογη δημιουργία υποδομών και στελέχωση.

4. Η συγκρότηση και στελέχωση υπηρεσιών περιβάλλοντος

(α) Στο δημόσιο τομέα

Η στελέχωση μηχανισμών ελέγχου του περιβάλλοντος των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα είναι αναγκαία συνθήκη για την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας με το διπλό αποτέλεσμα προστασίας του περιβάλλοντος και απασχόλησης.

(β) Αυτοδιοίκηση (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια)

Η ανάπτυξη αντίστοιχων μηχανισμών στη δευτεροβάθμια και την πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση θα έχει παρόμοια θετικά αποτελέσματα.

(γ) Παιδεία

Σε όλες τις βαθμίδες, η ανάπτυξη περιβαλλοντικής παιδείας πέραν της ευαισθητοποίησης και της «κουλτούρας» για το περιβάλλον θα δημιουργήσει και την ανάλογη απασχόληση. Φυσικά ο κάθε τομέας που προσαναφέρθηκε χρειάζεται να μελετηθεί και να προσδιορισθούν επακριβώς οι προοπτικές σε σχέση με την απασχόληση, καθώς και οι προϋποθέσεις για την επίτευξή της. ■